

SPOMIN NA KAROLINO KOLMANIČ

S pisateljico Karolino Kolmanič sem od konca 80. let prejšnjega stoletja srečeval na sestankih odbora Bralne značke. Povezala naju je vera v poslanstvo tega gibanja za širjenje bralne kulture. Vedno znova nam je pripovedovala, s kakšnim z veseljem se odziva povabilom na literarna srečanja in kako na šolskih prireditvah otrokom podeljuje priznanja za branje. Njeno ime je še posebno tesno povezano z navduševanjem za dobro knjigo med mladimi na vzhodnem Štajerskem, v Prekmurju, pa tudi čez mejo v Porabju in zdomstvu (še posebno v Nemčiji). Da se je že v 60. letih bralna značka hitro razširila tudi po Prekmurju, je predvsem njena zasluga. Nekoč mi je povedala, kako se je takrat pisatelj Miško Kranjec dolgo branil privoliti v njen predlog, da bi priznanja za branje poimenovali po njem, češ da je za kaj takega še premlad in preveč živahen.

No, taka je bila tudi Karolina Kolmanič: ženska, polna življenjske energije, ki tudi tja v svoja pozna osemdeseta leta nikoli ni skoparila z novimi zamislimi ter hudomušno odrezavimi pripombami. Prav zato v družini sotrudnikov za bralno značko ni veljala le za zaslužno gospo, ki ji spomin seže prav v začetke gibanja. Toda v njenem življenjepisu je bilo nesporno zapisano, da je luč sveta uzrla 29. septembra 1930 v Lomanošah pri Gornji Radgoni.

Na enem izmed srečanj mladinskih pisateljev v Murski Soboti mi je pripovedovala, kako je v nižji gimnaziji njeno nadarjenost za pisateljevanje prvi opazil profesor in pomembni kulturnik Jože Košar. Šolski spis na Prešernov verz »*Da le petica da ime sloveče*« ji je pohvalil in pripomnil, da bo, če bo marljivo brala, nekoč morda lahko napisala kaj takega, kar bodo razen učiteljev brali še drugi. Spodbuda je učinkovala in nadobudna pesnica je pridno polnila zvezek z verzi. Vpisala se je na mariborsko učiteljsko in dve leti starejši dijak Polde Suhodolčan jo je povabil v literarni krožek, kjer je spoznala tudi Kajetana Koviča. Kasneje je celo prevzela vodenje te literarne skupine. Suhodolčan jo je predstavil publicistu Božidarju Borku, snovatelju mentorske revije *Mlada pota*.

V knjigi Berte Golobove *Od zvezd in nazaj* sem kasneje prebiral, kako se je Kolmaničeva spominjala svojih pisateljskih začetkov: »Učiteljsko je znanje jezika usmerjalo in me opogumilo, da sem si upala javno nastopiti in prebrati črtico »*Sava šumi*«. Naj spodbudim vse tiste, ki jim tehnični predmeti ne ležijo. V zameno dobiš pač nekaj drugega. In tisto je bilo zame prvo, slovenski jezik z vsemi stranskimi vejicami. Vzljubila sem ga zaradi branja. Knjige, že v zgodnji mladosti, izposojene, manj kupljene, so me uvedle v poznejše nepretrgano branje; ob vsakem prostem času (na kmetih ga je malo), so bile nedelje, prazniki ...«

Prvo pravo objavo je doživela 1960. leta v reviji *Naša žena* – tam so ji natisnili novelo: zgodbo neke učiteljice *Moje silvestrovanje*. Dobila je potrditev, da je treba pisati o življenju, probleme ne le nakazovati, ampak v njih iskati vsebino. V književnosti je videla lepoto in moč, ki prenavlja življenjsko silo ter človeka odpira za lepoto besede in sočloveka. Zaradi študija na Višji pedagoški šoli v Ljubljani ter kasneje družinskih in šolskih obveznosti (na osnovni šoli v Murski Soboti je poučevala materinščino in nemščino) je njeno pisateljsko pero potem dolgo mirovalo. 1968 je na anonimen natečaj poslala povest *Sonce ne išče samotne poti* in uspela: dobila je priznanje komisije in prvo knjižno objavo. Odtlej je ustvarjala v različnih literarnih zvrsteh od proznih, dramskih do pesniških, najpogosteje pa je za snov svojega pisanja izbirala problematiko mladostnikov, ljubezen in materinstvo, medgeneracijske odnose ter življenje ekonomskih emigrantov. Teh tem se je lotila tudi v romanu *Nila* iz 2010. leta in prosila me je, da bi za knjigo napisal spremno besedo. Z veseljem sem ji ustregel.

Knjižničarji vedo povedati, da ima ta plodna književnica v svoji bibliografiji nad 100 enot: krajša prozna dela in članke je objavljala predvsem v revijah, povesti, romani in dva prevoda iz nemščine so izšli v knjižni obliki, uvrščena pa je bila tudi v nekaj tujih antologij. Knjige Karoline Kolmanič ne samevajo na policah, saj po njih z veseljem in zanimanjem posegajo vse generacije bralcev. Literarni zgodovinar in publicist Franci Just jo je takole označil: »Naj si sposodim kar naslov enega zgodnejših Karolininih romanov: s svojo komunikativno pripovedno prozo in nasploh s svojim literarno-kulturnim angažmajem je Karolina Kolmanič sonce, ki nikoli ni iskalo samotnih poti, ampak je zmeraj želelo posvetiti v čim več duš in ogreti čim več src.«

Zato se bom h knjigam Karolino Kolmanič še zatekal, na sestankih vnetih pospeševalcev branja pa jo bom nadvse pogrešal.

In še nekaj fotografij Karoline Kolmanič z obiska Bralne značke v Monoštru:

Karolina Kolmanič

Karolina Kolmanič z Andrejem Rozmanom Rozo

Karolina Kolmanič

Karolina Kolmanič z Jožetom Zupanom

Zapisal: Miha Mohor